

Pripombe na osnutek Dolgoročne podnebne strategije Slovenije do leta 2050

Predlog Dolgoročne podnebne strategije Slovenije do leta 2050 (v nadaljevanju DPS 2050) je nov dokument v seriji poskusov reševanja vseobsežne podnebne krize na način, ki deležnike z največjim deležem odgovornosti za njen nastanek še vedno obravnava v skladu z uničujočimi obstoječimi navadami in 'business as usual' pristopom. Znova si kot država strateško postavljamo podnebne cilje, ki niso v skladu z znanstvenimi dognanji in pravnimi zavezami Slovenije na podlagi zavezujočega Pariškega sporazuma.

DPS 2050 v izhodiščih, na 5. strani v podpoglavju '3.2.1. Načela' pravi: "Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do leta 2050 temelji na načelih: zmanjševanja emisij TGP, podnebne pravičnosti, znanstvenih dognanj: cilji in ukrepi so utemeljeni z najnovejšimi in mednarodno priznanimi znanstvenimi dognanji ter načelih Zakona o varstvu okolja..."

Ta odstavek ne drži. Omejitve rasti globalne povprečne temperature pod 1,5 °C oz. 2 °C je na podlagi najnovejših in svetovno priznanih znanstvenih dognanj s podnebnimi cilji, ki si jih zastavlja ta predlog DPS 2050, **nemogoča**. Strategija, ki vsebinsko v veliki meri zgolj povzema nezadostni Nacionalni energetski in podnebni načrt (v nadaljevanju NEPN), postavlja skupni cilj znižanja toplogrednih plinov (v nadaljevanju TGP) do leta 2030, glede na leto 2005, za **36 %**. Medtem ko znanstvene ugotovitve, ki so bile postavljene že novembra 2019, zahtevajo letno znižanje izpustov za **7.6 %**, da preprečimo dvig globalne temperature nad 1,5 °C ([Emissions Gap Report - UN Environmental Programme](#)). Preprost matematičen račun pokaže, da bi morali, v kolikor želimo imeti realno možnost za zeleno omejitev globalne temperature, do konca leta 2030 (glede na leto 2005) znižati izpuste TGP za vsaj **60 %**.

Ogromen razkorak med zastavljenim znanstveno utemeljenim ciljem in trenutnim slovenskim ciljem v DPS 2050 (in NEPN-u) je še pod večjim vprašajem v luči nedavnega [Sporočila Evropske komisije o povišanju podnebnih ciljev za dobrobit vseh ljudi](#). EK zasleduje jasen cilj znižanja TGP do leta 2030 (glede na leto 2005) za **55 %**; v prvem stavku na 2. strani dokumenta cilj ocenjuje kot 'ekonomsko izvedljiv in koristen za Evropo, z vzpostavitvijo ustreznih politik'.

Dejstvo je še toliko bolj nazorno ob branju [okoljskega poročila](#), ki je bilo pripravljeno s strani strokovnjakov v okviru celovite presoje vplivov na okolje NEPN-a, ki je nesporna podlaga za DPS 2050. Na strani 21, četrti odstavek: "Povprečna temperatura bo v vseh scenarijih še naprej naraščala, v najbolj optimističnem scenariju bo dosegla dvig 3 °C glede na predindustrijsko dobo, v zmernih okoli 4 °C, v pesimističnem pa bo preseгла dvig 6 °C." Temu primerno se sprašujemo, ali država z nadaljnjo pripravo nezadostnih dokumentov zavestno krši mednarodne obveznosti in deluje v nasprotju z znanstvenimi dognanji in v nasprotju z dobrobitjo prebivalcev, zlasti najmlajših generacij.

Ogljična nevtralnost do leta 2050 je s trenutnimi 'kratkoročnimi' cilji (2030 in 2040) nedosegljiva. Na podlagi navedenega zavračamo predlog DPS 2050 kot utemeljen 'z najnovejšimi in mednarodno priznanimi znanstvenimi dognanji' in izpostavljam popolno nezadostnost Strategije za doseg ciljev, h katerim smo zavezani na podlagi mednarodnega prava.

Poleg podnebne nezadostnosti pa strategija ne naslavlja socialnih vidikov prehoda v nizkoogljeno družbo in, razen na deklarativnem nivoju, ne zagotavlja mehanizmov, ki bodo zagotovili pravičen prehod in preprečevali poglobljanje, kaj šele zmanjšanje družbene neenakosti. Ob tem naj izpostavimo, da je bil osnutek strategije objavljen brez vsebine znotraj

poglavja o socialno-ekonomskih učinkih strategije, kar kaže na to, da se temu področju ni namenilo dovolj, če sploh kaj, pozornosti. Na podlagi tega in analize strokovnih podlag (NEPN) nas torej upravičeno skrbi, da bodo največja bremena prehoda na svojih ramenih nosili delavke in delavci.

Mladi za podnebno pravičnost v celoti zavračamo predlog DPS 2050 kot dokument, ki je zgrajen na povsem neutemeljenih in uničujočih predpostavkah, ki vodijo v **podnebni in družbeni zlom**. Od Ministrstva za okolje in prostor ter Vlade RS **zahtevamo sprejem nove Strategije**, ki bo gradila na dejanskih znanstvenih dognanjih in dobrobiti vseh ljudi, ne na interesih posameznih nosilcev kapitala in interesnih predstavnikov velikih podjetij in korporacij. V proces smo se pripravljene konstruktivno vključiti pod pogojem, da boste upoštevali naše minimalne zahteve:

1. **Povišanje podnebnih ciljev in preprečitev podnebnega zloma:** dokument naj v skladu z znanstvenimi dognanji in iz previdnostnega načela predvidi znižanje emisij TGP za vsaj 60 % do leta 2030, bolj realno ovrednoti resnične zmožnosti gozdnih ponorov ter zapiše letnico 2030 kot datum dokončne in pravične opustitve premoga pri nas.*
2. **Prenehanje z mitom o zeleni rasti:** dokument naj opusti zasledovanje zelene rasti kot enega ključnih ciljev podnebnega prehoda, preneha z zavajanjem, da ta predstavlja rešitev za naslavljanje okoljske in socialne krize ter se osredotoči na resnično dobrobit ljudi in narave.*
3. **Naravi omogočimo prosto pot za poln razcvet:** dokument naj v celoti spoštuje naravovarstveno zakonodajo, v skladu z znanostjo pripravi obširna izključitvena območja ter preneha s pravnimi postopki prevlade »javnega« interesa energetskega lobija nad interesi ljudi in narave.*
4. **Tranzicijo naj plačajo glavni krivci podnebne krize:** sredstva za prehod v nizkoogljično družbo naj primarno prispevajo tisti, ki so za zlom najbolj odgovorni – lastniki kapitala in bogati. S temi sredstvi naj se prepreči poslabšanje položaja delovnih ljudi ter financira delavcem in podnebnju prijazne ukrepe.*

*Podrobnejša razčlenitev točke je dostopna na dnu dokumenta

Za obdobje do leta 2030 dokument DPS 2050 sloni na že sprejetem Nacionalnem energetske in podnebnem načrtu. Ta ne sledi znanosti in zavezam Pariškega sporazuma, kljub temu da je **zadostno ukrepanje v naslednjem desetletju ključno** in bo določilo, ali bomo uspeli preprečiti podnebni zlom ali ne. Ker nas osnutek DPS 2050 in že sprejeti NEPN vodita v podnebni zlom, ponovno prilagamo konkretne in izvedljive ukrepe, ki smo jih na ministrstvo naslovili tekom javne obravnave NEPN, v veri, da bodo tokrat obravnavani resno in tudi implementirani.

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1WU8zFLdZ7K9Zg2rFV2VNti5oTcj56mjPPkUkZRYfslc/edit?usp=sharing>

https://docs.google.com/document/d/1aG9MVnyo79CePTEDmIfb2svchHI9sbri70kv9J_Rq9I/edit?usp=sharing

Podrobna razčlenitev ključnih točk kritike DPS 2050:

1. točka: **Povišanje podnebnih ciljev**

Dolgoročna podnebna strategija, kot pred njo že NEPN, je neambiciozna in tudi v uspešni izvedbi vseh zadanih nalog ne sledi ciljem zaježitve substantivnega globalnega segrevanja.

Podnebna znanost si je enotna, da dvig temperature že za 1,5 °C glede na predindustrijsko dobo pomeni resno nevarnost za ekosisteme in človeško družbo. Dvig temperature že za 2 °C pomeni resno stopnjevanje nevarnosti, vse kar je še višje pa predstavlja zelo resno nevarnost za človeštvo. Glede na to, koliko CO₂ekv smo do sedaj že izpustili v atmosfero, je IPCC leta 2018 ocenil, da je za 66 % možnost, da se dvig temperature omeji na manj kot 1,5 °C na voljo 420 GtCO₂. Svet je v letu 2018 izpustil približno 42 GtCO₂ in ta količina še raste. Torej, če smo konservativni, je od začetka leta 2020 na voljo le še okoli 340 GtCO₂. Če preostali fond enakomerno razdelimo med vse prebivalce sveta, kot določa Pariški dogovor, potem na Slovenijo odpade okoli 85 MtCO₂. To je količina izpustov, ki jo, če breme znižanja enakomerno razdelimo med vse prebivalce sveta, lahko Slovenija izpusti, preden doseže ogljično nevtralnost, torej popolnoma preneha z izpusti in hkrati še ohranimo 66 % možnost, da se temperature dvignejo za manj kot 1,5 °C.

Ko primerjamo cilje DPS 2050 z zgornjimi številkami, ne moremo mimo dejstva, da se je popolnoma pozabilo na cilj zadrževanja dviga globalne povprečne temperature pod ali vsaj čim bližje 1,5 °C. Nobeden izmed scenarijev, tudi "ambiciozni", namreč ne cilja na dovoljšno zmanjšanje izpustov CO₂ in drugih TGP, da ne bi bil porabljen ogljični fond, ki bi omogočal omejitev dviga temperatur na 1,5 °C. Še več, s tempom, ki ga predvideva "najambicioznejši" scenarij, se bo že do leta 2026 izpustilo v atmosfero dovolj CO₂ in drugih TGP, da bi prekoračili limit, ki nam daje dvotretjinsko možnost, da ustavimo segrevanje pri 1,5 °C. Še v prvem desetletju bi prekoračili tudi polovično možnost za dosego istega cilja. Že v letu 2030, kjer se zaključí perspektiva NEPN, bi se podajali proti dvigu temperatur za 2 °C in to v primeru, če bi vse zadane naloge tudi uspešno izvedli. Pri zasledovanju cilja omejevanja segrevanja je torej že prvih nekaj let ključnih, do leta 2030 pa mora biti pretežni del razogljčenja že tudi izveden. Le 36 % znižanje izpustov do leta 2030 je v tem kontekstu popolnoma nezadostno.

Neambicioznost še posebej bode v oči, kajti v mnogih drugih državah in celo na ravni cele EU se pogovarja o ciljeh do leta 2030, ki so za skoraj dvakrat bolj ambiciozni. Na ravni EU se pripravljajo dogovori o 55 % ali 60 % znižanju do 2030, medtem ko so posamične države, kot na primer Danska, zastavile cilj 70 % znižanja izpustov CO₂ in drugih TGP do leta 2030. Slovenska podnebna strategija s predvidenim 36 % znižanjem izpustov do 2030 odločno izstopa navzdol.

2. točka: **Prenehanje z mitom o zeleni rasti.**

Dokument naj opusti zasledovanje zelene rasti kot enega ključnih ciljev podnebnega prehoda. Preneha naj z zavajanjem, da ta predstavlja rešitev za naslavljanje okoljske in socialne krize, ter se osredotoči na resnično dobrobit ljudi in narave.

Neskončna rast na planetu z omejenimi viri ne more obstajati (bodisi je označena zeleno ali ne) in vodi v kolaps zemeljskega ekosistema, katerega del je tudi človek. Že v 70. letih je matematik in ekonomist Nicholas Georgescu-Roegen z uporabo zakonov termodinamike v ekonomiji ugotovil, da neskončna rast na končnem planetu ni možna (Farley, 2019). Paradigma »zelene rasti« temelji na predpostavki, da je mogoče ekonomsko rast absolutno razvezati od izčrpavanja naravnih virov in povečevanja emisij TGP, ter to storiti tudi dovolj hitro za preprečitev okoljskega zloma, čeprav empiričnih znanstvenih podlag, ki bi pričale o možnosti omenjene razveze, ni. **Nasprotno, najnovjše znanstvene študije dokazujejo, da ekonomske rasti in negativnih vplivov na okolje za scenarij 1,5 °C in 2 °C ni moč razvezati.** Natančneje, v obsežni študiji pregleda zgodovinskih trendov in najrazličnejših projekcij gibanja rasti BDP in porabe surovin, znanstveniki zaključijo sledeče:

»Empirični dokazi kažejo, da absolutna razdvojitve BDP od rabe virov: a) je lahko kratkoročno mogoča v nekaterih bogatih državah z močno politiko zmanjševanja, vendar le ob predpostavki teoretičnega povečanja učinkovitosti, ki ga v praksi zelo verjetno ni mogoče doseči b) ni izvedljiva v svetovnem merilu, tudi v pogojih politike najboljših scenarijev; in c) jo je fizično

nemogoče ohraniti/zagotoviti na daljši rok. Glede na podatke lahko sklepamo, da teorija zelene rasti – v smislu rabe virov – nima empirične podpore. Hkrati ne pozna nobenih verodostojnih empiričnih modelov, ki bi nasprotovali tej ugotovitvi.« (Hickel & Kallis, 2019)

Kar se tiče možnosti absolutne razveze ekonomske rasti od emisij CO₂, študija pokaže, da je ta na dolgi rok sicer izvedljiva, a je nikakor ni mogoče zagotoviti dovolj hitro, da ogljični proračun tako za scenarij 1,5 °C kot 2 °C ne bi bil prekoračen. **Iz navedenih znanstvenih podatkov sledi, da paradigma »zelene rasti« ne more uspešno nasloviti okoljske krize, vodi v okoljski zlom in zato ne sme biti cilj katerekoli bodoče strategije.**

Spodbudno je, da se nujne spremembe družbeno-ekonomskega sistema zavedajo tudi snovalci DPS 2050, kar je razvidno iz sledečega zapisa: - str. 7: "Za doseganje cilja podnebno nevtralne družbe, prilagojene na podnebne spremembe, so potrebne korenite spremembe gospodarstva in družbe, ki se bodo zgodile v obdobju ene generacije."

Na omejitve "zelene rasti" so naleteli tudi snovalci NEPN-a in zapisali: - str. 120: »... do sedaj še ni bilo možno razklopiti gospodarske rasti in rasti prometa.« Prometni sektor pa v Sloveniji od vseh v ozračje spušča največji delež toplogrednih plinov. Med dejavniki spodbujanja prometa je jasno navedena rast BDP. Hkrati na tem mestu izpostavljamo, da so znotraj projekcij, ki kažejo, da se bo cestni promet v prihodnosti še povečeval, in na podlagi katerih naj bi imeli politiki zvezane roke pri ukrepanju, upoštevani tržni parametri in ne nujno potrebne znanstveno utemeljene omejitve. Trg je mehanizem, ki ne spodbuja zmanjševanja okoljskega odtisa, ampak ga zanimata edino ustvarjanje dobičkov in s tem povezan konkurenčni boj, zato je nedopustno, da se država omeji le na politike, ki ne bi vplivale na konkurenčnost prav vsakega podjetja. Dokler bodo projekcije, na podlagi katerih so zasnovani ukrepi, temeljile na tržnih kazalnikih, dotlej ukrepi ne bodo usmerjeni v zagotavljanje dobrobiti ljudi in narave.

Torej, v času, ko bi morali za preprečitev socio-ekološke katastrofe popolnoma predrugati družbeno-ekonomski sistem stran od v svojih temeljih ekstraktivističnega in nevzdržnega, je slepo (ali namerno) sledenje imperativu neskončne rasti, diktaturi tržnih razmerij in profitni logiki nedopustno in v posmeh ter škodo sedanjim in prihodnjim generacijam. Prav tako vrednost BDP, kot prevladujoči kazalnik razvoja, ne pove ničesar o stanju ljudi in narave in je kot tak neprimeren ter ga je potrebno zamenjati s kazalniki razvoja, ki v prvi vrsti upoštevajo blagostanje ljudi in narave.

3. točka: **Naravi omogočimo prosto pot za poln razcvet:**

Dokument naj v celoti spoštuje naravovarstveno zakonodajo, v skladu z znanostjo pripravi obširna izključitvena območja ter preneha s pravnimi postopki prevlade »javnega« interesa energetskega lobija nad interesi ljudi in narave.

Zahtevamo ukrepe za preprečitev v človeški zgodovini še nevidenega [upadanja populacij, izumiranja vrst in izgube pestrosti življenja na Zemlji](#) (krajše biodiverziteta ali biotska raznovrstnost). Pomen biotske raznovrstnosti lepo opišejo na spletni strani [LifeNaturaViva](#). Citiramo: "Dobrine, ki nam jih nudi biodiverziteta, so tako samoumevne in vsakdanje, da se jih večinoma niti ne zavedamo. Rastline zagotavljajo kisik in čistijo zrak, gozdovi in mokrišča čistijo in zadržujejo vodo ter tako preprečujejo poplave in sušo. Biodiverziteta je tudi vir hrane, zdravnih učinkovin, snovi in obnovljivih virov energije. Biodiverziteta povečuje priljubljenost krajev, kamor hodimo na oddih in rekreacijo. Biodiverziteta je vir navdiha za raziskovalno in umetniško ustvarjanje."

Veseli nas, da DPS 2050 v poglavju 3.6 temeljito opiše in izpostavi ključni pomen biotske raznovrstnosti za prilagajanje in blaženje podnebnih sprememb. Npr.

- str. 13: "... da je kriza na področju biotske raznovrstnosti neločljivo povezana s podnebno krizo. ... Izguba narave in njeno netrajnostno izkoriščanje sta zato ključna negativna dejavnika podnebnih sprememb. Na drugi strani pa je narava ključni dejavnik v boju proti podnebnim spremembam ..."

- str. 14: "Po najnovejših ocenah lahko [naravne podnebne rešitve](#) prispevajo 37 % stroškovno učinkovitega preprečevanja izpusta CO2 do leta 2030 in s tem pomembno prispevajo k doseganju ciljev Pariškega sporazuma."

Zelo pa nas žalosti, da DPS 2050 ne ponudi jasnih mehanizmov oziroma usmeritev, kako preprečiti zlom podnebja in narave. Usmeritve bi morale najprej odpraviti vzroke, ki poganjajo obe krizi. Temeljni vzrok je obstoječ, nevzdržni družbeno-ekonomski sistem. Na to opozarjajo tako ugledne mednarodne ustanove, kot je npr. Medvladna platforma za znanstveno politiko o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah ([IPBES](#)), objave v uglednih [znanstvenih revijah](#), kot nenazadnje tudi avtorji DPS 2050 na str. 7: "Za doseganje cilja podnebno nevtralne družbe, prilagojene na podnebne spremembe, so potrebne korenite spremembe gospodarstva in družbe, ki se bodo zgodile v obdobju ene generacije."

V DPS 2050 bi torej morali predlagati smernice za korenite spremembe in prilagoditev gospodarstva in družbe. Istočasno zasledovanje ciljev v skladu s Pariškim in [Aichi sporazumom](#) je tako po našem mnenju nezdržljivo z ohranjanjem 'konkurenčnosti gospodarstva' oziroma z ohranjanjem trenutnega gospodarskega modela (glej tudi točko 2).

Poleg tega mora DPS 2050 nujno predlagati ukrepe za zmanjšanje [neposrednih vzrokov](#) za krizo biotske raznovrstnosti (sprememba rabe kopnega zaradi kmetijstva in urbanizacije, (ribo)lov, podnebne spremembe, onesnaženost in invazivne tujerodne vrste).

V [nedavni raziskavi](#) so kot najbolj učinkovit recept za preprečitev nadaljnega upadanja biotske raznovrstnosti prepoznali kombinacijo ukrepov za zaščito narave in za spremembo prehranskega sistema. O tem vsaj med vrsticami piše tudi v DPS 2050:

- str. 16: »Zdrave ekosisteme bomo ohranili ali prizadete izboljšali na način, da bomo za obstoj populacij ključnih vrst in njihovih habitatov opustili ali zmanjšali rabo ter izvedli ukrepe renaturacije.« in

- str. 66 (ukrepi z naslova kmetijske politike): »krepitvi verig preskrbe z lokalno hrano rastlinskega izvora, ki bodo na območjih z ugodnimi razmerami za kmetovanje omogočile postopno preusmeritev govedoreje v rastlinsko pridelavo z visoko dodano vrednostjo.«

A DPS 2050 tudi na tem področju ne postreže z odgovorom na ključno vprašanje – kako do teh rešitev?

Predlagamo, da v DPS 2050 uporabijo politična orodja, ki imajo velik potencial za doseg cilja, kot so npr. [davki, subvencije in prepovedi](#). Predlagamo npr. zapis:

i) zakonskih predlogov za zaščito in renaturacijo naravnih habitatov v skladu s stroko in [zadnjimi znanstvenimi dognanji](#). Obstoječa prostorsko-gradbena zakonodaja se mora uskladiti z naravovarstveno, ne da se veljavne naravovarstvene določbe sprejema zgolj kot oviro za izvajanje projektov, ki imajo uničujoč vpliv na naravo. Izjemno pomembno je, da se pri odločanju o posegih v naravo prioriteto upošteva znanstvena mnenja in ne zgolj interese kapitala,

ii) prepovedi npr. uvoza prehranskih izdelkov in krme iz degradiranih območij (npr. [soja iz Brazilije, palmovo olje iz Indonezije](#) ...),

iii) ukinitvev subvencij npr. za fosilna goriva in živinorejo ter dodelitev subvencij za npr. rastlinsko pridelavo ter

iv) obdavčitev dejavnosti z negativnim vplivom na okolje.

In nenazadnje, DPS 2050 naj predvidi ukrep za namenitev več sredstev za področje nadzorstvene funkcije, torej inšpekcijskega nadzora. Sredstva naj se med drugim namenijo za

zaposlitev več okoljskih in naravovarstvenih inšpektorjev, ki bodo kos degradaciji, ki jo posamezne osebe, zasebna podjetja in tudi državni organi ustvarjajo v okolju in naravi.

4. točka: **Tranzicijo naj plačajo glavni krivci podnebne krize.**

Sredstva za prehod v nizkoogljično družbo naj primarno prispevajo tisti, ki so za zlom najbolj odgovorni – [lastniki kapitala in bogati](#). S temi sredstvi naj se prepreči poslabšanje položaja delovnih ljudi ter financira delavcem in podnebnju prijazne ukrepe.

Čeprav osnutek omenja visokoleteče besede, kot sta pravičnost in socialnost, pogled v strokovne podlage osnutka (tj. NEPN) razkrije dejstvo, da bodo ukrepi povečali neenakost med bogatimi in revnimi ter znižali razpoložljivi dohodek najrevnejših (1. kvintil).

Na podlagi NEPN-a lahko pri spremembi realnega razpoložljivega dohodka zapazimo padec le-tega za 1. kvintil, pri spremembah realne potrošnje gospodinjstev po dohodkovnih kvintilih pa naj bi ti rastle hitreje za višje kvintile kot nižje. Strategija in načrt sta tako antisocialna predloga. Brez osrednje redistributivne vloge države, gospodarska rast pomaga predvsem (naj)bogatejšim in pogloblja neenakosti: <https://www.nber.org/papers/w23119.pdf>. Zato naj se tako v novo različico Dolgoročne podnebne strategije kot tudi v NEPN (ob njegovi revidaciji) dopiše poglavje načrta in ukrepov za premostitev potencialno novonastalih in starih neenakosti. Ob tem naj izpostavimo, da je bil osnutek DPS 2050 objavljen brez vsebine znotraj poglavja o socialno-ekonomskih učinkih strategije, kar kaže na to, da se temu področju ni namenilo dovolj, če sploh kaj, pozornosti.

Prav tako podatki v NEPN (str. 214) nakazujejo, da se bo energetska revščina najverjetneje povečala, kar ni neizbežno dejstvo, temveč politična odločitev. Poleg kratkoročnih ukrepov za naslavljanje energetske revščine (npr. finančna pomoč) naj dolgoročna strategija naslovi strukturne razloge za porast energetske revščine in zagotovi mehanizme, ki bodo problem uspešno naslavljali (dostop revnih do stanovanj, predruženje slabega in zastarelega stanovanjskega fonda itd.).

Mladi za podnebno pravičnost.

Naš odziv podpirajo:

Balkan river defence
CEDRA - Center za družbeno raziskovanje
Center alternativne in avtonomne produkcije
Danes je nov dan
Društvo Humanitas
Društvo Smetumet so.p.
Društvo Trajna
Društvo za permakulturo Slovenije
Društvo za preučevanje rib Slovenije
Ekologi brez meja
Focus, društvo za sonaraven razvoj
Gibanje za trajnostni razvoj Slovenije - TRS
Glosa - Sindikat kulture in narave Slovenije
Infokolpa
Iniciativa mestni zbor
Inštitut za študije stanovanj in prostora
IPoP - Inštitut za politike prostora
Kralji ulice
Lutra, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine

Mariborska kolesarska mreža - Društvo za vzpodbujanje kolesarjenja in trajnostnega prometa
Mladinska aktivistična organizacija
Organizacija za participatorno družbo
Pravno-informacijski center nevladnih organizacij
ProstoRož
Sindikat mladi plus
Sindikat poklicnega gasilstva Slovenije - SPGS
Slovenska kolesarska mreža
Slovensko odonatološko društvo
Svobodni sindikat Slovenije
Umanotera
Zavod Pekarna Magdalenske mreže
ZaŽivali!, društvo za uveljavitev njihovih pravic
Zveza društev upokojencev Slovenije